

BELEIDSPLAN STICHTING JOUSMASTATE, JANUARI 2021

AAN HET EIND VAN DE LOODYK TE WIRDUM (GEM. LEEUWARDEN) BEVINDT ZICH, OMSLOTEN DOOR EEN GRACHT DUS GELEGEN OP EEN EILAND, EEN KLEINE PARTICULIERE BEGRAAFPLAATS. HET TERREIN STAAT ONDER MEER BEKEND ALS JOUSMASTATE, HETGEEN TE VERKLAREN IS UIT HET FEIT DAT HET EILANDJE EN EEN GROTER PERCEEL TEN WESTEN ERVAN, DE LOCATIE VORMDEN VAN EEN UIT DE MIDDELEEUWEN DATERENDE STATE, IN OUDE AKTEN AANGEDUID ALS JWSMASTATE, JUWSMASTATE OF JOUSMASTATE, AFGEBROKEN AAN HET EIND VAN DE ACHTTIENDE EEUW.

Deze plek herinnert aan de oude vete tussen Schieringers en Vetkopers, omdat bekend is dat de bewoner Juw Juwsma in 1515 uit zijn state werd verdreven, waarbij het gebouw werd vernield en in vlammen opging. Hij zocht en verkreeg steun van de familie Van Aytta en kon later terugkeren, waarna de state in de familie bleef. Halverwege de 17^e eeuw vererfde het geheel op een dochter, waardoor de familienaam veranderde: juffrouw Juwsma trouwde met een zoon uit de familie Van Eysinga, bewoners van een andere state in Wirdum. Zo kon het gebeuren dat in het jaar 1828 deze grond eigendom was van de familie Van Eysinga.

Hoewel dit niet de Van Eysinga's waren die in Leeuwarden het Eysingahuis bezaten en in Langweer de Osingastate, verklaart dit voor een deel dat in dat jaar Frans Julius Johan van Eysinga, grietman van Doniawerstal en statenlid, hier begraven werd. In 1828 was de discussie over het begraven in kerken al zo'n dertig jaar gaande, namelijk sinds de Franse tijd. Hoewel het definitieve verbod pas in 1829 van kracht werd, moet de familie Van Eysinga het al in het jaar daarvóór onjuist hebben gevonden de overledene op deze manier ter aarde te bestellen, hoewel hiertoe al vele jaren een grafkelder in de kerk van Wirdum diende. In plaats daarvan werd een stuk grond te Wirdum, het voornoemde eilandje, bestemd tot particuliere begraafplaats. Deze grond, inmiddels dus braakliggend, was nog steeds eigendom van de familie. De begrafenis vond plaats met een opvallende afwezigheid van ceremonieel, zoals de kroniekschrijver van Wirdum opmerkte. In plaats van Jousmastate werd sindsdien vaker de naam Eysinga-begraafplaats gebruikt.

Na 1828 is het eilandje nog 110 jaar van tijd tot tijd gebruikt als begraafplaats voor leden van de families Van Eysinga, Van Humalda van Eysinga en Burmania van Humalda van Eysinga. In de meeste gevallen zijn de graven zeer bescheiden gemarkeerd. Wel werd het eiland na verloop van tijd omringd door een muur die we ook nu nog zien oprijzen uit de gracht. Alleen in 1907 is een grote grafkelder gebouwd waarin uiteindelijk slechts twee overledenen zijn bijgezet. Ook na 1938, toen er voor het laatst een graf is gedolven, in een hoek van het terrein, is nooit het besluit gevallen dat op deze plaats geen graven mogen worden toegevoegd, zodat deze mogelijkheid nog altijd bestaat.

Deze inleiding heeft als doel het terrein Jousmastate te introduceren als een plek met een historische betekenis, verwijzend naar belangrijke momenten in de geschiedenis van Fryslân en van het koninkrijk der Nederlanden. De plaats is op een duidelijke manier verbonden aan een van de belangrijkste en bekendste monumenten in de Leeuwarder binnenstad, het Eysingahuis, oftewel het eerste Fries Museum. Maar wie zonder deze kennis deze locatie bezoekt, zal inzien dat hier een stuk erfgoed gelegen is dat het op z'n minst in zich heeft een sfeervolle herdenkingsplek te worden.

Het eilandje rijst op uit een gracht, daarbij ondersteund door een stenen omwalling uit de 19^e eeuw. Vooral op en in deze omwalling is het eiland begroeid met bomen en struiken. Voor het aanzien en de sfeer zijn deze van het grootste belang. Het beleid moet er daarom op gericht zijn niet slechts het eiland de vaste grond te bieden die door de muur wordt bewerkstelligd, maar vooral ook het groen zo veel mogelijk in stand te houden en uit te breiden. In het bijgaande onderhoudsrapport is dit dan ook als uitgangspunt gekozen.

Het eiland kan worden betreden via een kleine brug, die op het ogenblik niet bijdraagt aan de gewenste sfeer. Voor de brug staat een tekstpaneel met daarop de geschiedenis van de Jousmastate en de begraafplaats in het kort. De tekst is inmiddels zeer slecht leesbaar en behoeft herziening.

Het bestuur van de stichting Jousmastate, aangetreden in juli 2020, ziet een aanvraag van de status 'gemeentelijk monument' als een eerste stap in de richting van de kwaliteitsverbetering van de locatie, naast voorbereidende werkzaamheden als de ontwikkeling van een website. Deze status zal, verwacht het bestuur, helpen externe partijen te overtuigen van de monumentale waarde. Met het oog op de gewenste kwaliteitsverbetering heeft het bestuur een onderzoek laten verrichten door JFA Restauratie-advies, resulterend in bijgaand rapport. Hierbij is een begroting gevoegd à € 66.000. In eerste instantie zal worden getracht dit bedrag bij fondsen en overheden te vinden.

In het geval dat dit niet geheel lukt, zal het bestuur de plannen voor de verdere toekomst moeten vervroegen. Deze plannen vloeien voort uit het hierboven al genoemde feit dat het begraven op deze plaats nooit is afgesloten. Om ook in de toekomst te kunnen garanderen dat er middelen zullen zijn om de begraafplaats in stand te houden, zal het bestuur het mogelijk maken aan de zijkanten van het eiland urnen in de grond te plaatsen onder een eenvoudige steen met de naam, geboorte- en sterfdatum van de gecremeerde persoon. Aan de zijkanten is ruimte voor ongeveer vijftig van dergelijke urnengraven en stenen. Voor het recht hier een urn te plaatsen, gebonden aan een einddatum, zal een nader te bepalen bedrag verschuldigd zijn. Na de aanstaande opknapbeurt zullen jaarlijks kleine onderhoudsbeurten nodig zijn. Deze zullen uit de inkomsten van de urnenbegravingen worden betaald.

In de marge van dit beleid kan worden opgemerkt dat het bestuur overleg heeft gepleegd in aanwezigheid van de gemeentelijk archeoloog. Deze zal van verdere stappen op de hoogte blijven.

Verder wil het bestuur ernaar streven de locatie toegankelijker te maken voor wandelaars en fietsers. In bestaande fiets- en wandelroutes kan de begraafplaats worden opgenomen en het is aantrekkelijk een fietsroute te beschrijven van het Eysingahuis naar Wirdum, die bezoekers van het huis wordt aangeboden. Vanuit het hotel Van der Valk is de begraafplaats een geschikt doel voor een wandelingetje; de paden die dit gemakkelijk maken, zijn nog niet aangelegd. Wel zijn er twee onderdoorgangen onder de Wâldwei, die het mogelijk maken vanuit de Leeuwarder woonwijk Techum in de onmiddellijke nabijheid te komen van de begraafplaats. Behalve overleg met de gemeente is overleg met andere grondeigenaren nodig.